Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 29. srpnja 2019.[1]

Predmet C-468/18

R
protiv
P-a

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputila Judecătoria Constanța (Prvostupanjski sud u Constanți, Rumunjska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja – Uredba (EZ) br. 4/2009 – Članak 3. točka (a) – Sud u mjestu uobičajenog boravišta tuženika – Članak 3. točka (d) – Sud nadležan za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti – Članak 5. – Upuštanje tuženika u postupak – Sud pred kojim je pokrenut postupak povodom zahtjeva za razvod braka, kao i njegovih posljedica u pogledu roditeljske odgovornosti i uzdržavanja zajedničkog djeteta – Odluka tog suda o nenadležnosti za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti – Nadležnost za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta – Sud koji se nalazi u boljem položaju za rješavanje predmeta”

I. Uvod

1. Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. točaka (a) i (d) te članka 5. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja[2].

2. Taj je zahtjev podnesen u okviru spora između R, s boravištem u Ujedinjenoj Kraljevini, i P-a, s boravištem u Rumunjskoj, u pogledu zahtjeva za uzdržavanje njihova zajedničkog djeteta koji je podnesen u postupku razvoda braka i o roditeljskoj odgovornosti.

3. U glavnom se predmetu Sudu pruža prilika da, s jedne strane, pojasni uvjete primjene članka 3. točaka (a) i (d), kao i članka 5. Uredbe br. 4/2009 i, s druge strane, odluči o obvezi suda nadležnog za odlučivanje o obvezi uzdržavanja da dade prednost koncentraciji postupka u interesu djeteta, koji je već uzeo u obzir kad se proglasio nenadležnim za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti.

1 Izvorni jezik: francuski

2 SL 2009., L 7, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 5., str. 138. i ispravak SL 2013., L 281, str. 29.)

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

1. Uredba (EZ) br. 2201/2003

4. U uvodnim izjavama 5., 11. i 12. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000[3] određuje se:

„(5) S ciljem osiguravanja jednakosti svakog djeteta, ova se Uredba odnosi na sve odluke o roditeljskoj odgovornosti, uključujući mjere za zaštitu djeteta, neovisno o bilo kakvoj vezi s bračnim predmetom.

[…]

(11) Obveza uzdržavanja isključena je iz područja primjene ove Uredbe, budući da je već obuhvaćena Uredbom Vijeća br. 44/2001 [od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima[4]]. Sudovi nadležni u skladu s odredbama ove Uredbe stoga će imati opću nadležnost za odlučivanje o obvezi uzdržavanja, primjenom članka 5. stavka 2. Uredbe […] br. 44/2001.

(12) Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.”

5. U članku 1. te uredbe određuje se:

„1. Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

(a) razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka;

(b) dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti.

[…]

3. Ova se Uredba ne primjenjuje na:

[…]

(e) obveze uzdržavanja;

[…]”.

3 SL 2003., L 338, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22.)

4 SL 2001., L 12, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.)

6. Članak 2. točka 7. navedene uredbe glasi kako slijedi:

„U svrhe ove Uredbe:

[…]

(7) izraz ‚roditeljska odgovornost' označava prava i obveze koje se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koja su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Ovaj izraz uključuje i prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta te prava na kontakt s djetetom."

7. U skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (b) te uredbe u predmetima koji se odnose na razvod nadležni su sudovi država članica prema državljanstvu oba bračna druga.

8. Člankom 8. Uredbe br. 2201/2003 predviđa se:

„1. Sudovi države članice nadležni su u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću prema djetetu koje ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku pokretanja postupka.

2. Stavak 1. podložan je primjeni odredaba članaka 9., 10. i 12."

9. U članku 12. stavku 1. te uredbe određuje se:

„Sudovi države članice, nadležni prema odredbama članka 3. za rješavanje zahtjeva za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su i za sve predmete koji se odnose na roditeljsku odgovornost povezanu s takvim zahtjevom ako:

(a) barem jedan od bračnih drugova ima roditeljsku odgovornost prema djetetu; i

(b) ako su bračni drugovi i nositelji roditeljske odgovornosti izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatili nadležnost sudova u trenutku pokretanja postupka pred sudom te ako je to u interesu djeteta."

2. Uredba br. 4/2009

10. Tom se uredbom zamjenjuju odredbe Uredbe br. 44/2001 [5] koje se odnose na obvezu uzdržavanja. Njome se u području obveza uzdržavanja zamjenjuje i Uredba (EZ) br. 805/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o uvođenju europskog naloga za izvršenje za nesporne tražbine [6], osim kad je riječ o europskim nalozima za izvršenje u pogledu obveze uzdržavanja koje izdaju države članice koje ne obvezuje Haški protokol od 23. studenoga 2007. o mjerodavnom pravu za obveze uzdržavanja, koji je u ime Europske zajednice odobren Odlukom Vijeća 2009/941/EZ od 30. studenoga 2009. [7], odnosno Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske i Kraljevina Danska [8].

5 U pogledu relevantnosti sudske prakse Suda o toj uredbi u predmetnom području vidjeti presudu od 18. prosinca 2014., Sanders i Huber (C-400/13 i C-408/13, EU:C:2014:2461, t. 23.).

6 SL 2004., L 143, str. 15. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 172.)

7 SL 2009., L 331, str. 17. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 159.), u daljnjem tekstu: Haški protokol iz 2007.

8 Europska unija ratificirala je taj protokol 8. travnja 2010. u ime država članica, osim tih dviju država koje mu nisu pristupile. Vidjeti u tom pogledu popis država stranaka na dan 31. ožujka 2017., dostupan na internetskoj stranici Haške konferencije: https://www.hcch.net/fr/instruments/conventions/status-table/?cid=133.

11. Uredba br. 4/2009 primjenjuje se od 18. lipnja 2011. s obzirom na datum početka primjene Haškog protokola iz 2007. u Uniji [9].

12. U skladu s njezinim uvodnim izjavama 1. i 2., cilj je Uredbe br. 4/2009, kao i osobito uredbi br. 44/2001 i br. 2201/2003, donijeti mjere u području pravosudne suradnje u građanskim stvarima koje imaju prekogranične posljedice i, među ostalim, potaknuti spojivost pravila koja su mjerodavna u državama članicama, a odnose se na sukob zakona i nadležnosti.

13. U uvodnim izjavama 9., 10. i 15. Uredbe br. 4/2009 određuje se:

„(9) Uzdržavana bi osoba trebala imati mogućnost da u državi članici lako dobije odluku koja će automatski biti izvršiva u drugoj državi članici bez ikakvih daljnjih formalnosti.

(10) Za ostvarivanje tog cilja uputno je izraditi instrument Zajednice u području obveza uzdržavanja u koji bi bile uključene sve odredbe o sporu nadležnosti, sukobu zakona, priznavanju i izvršivosti, izvršenju, pravnoj pomoći i suradnji središnjih tijela.

[…]

(15) Kako bi se zaštitili interesi uzdržavanih osoba i promicala odgovarajuća sudska zaštita u [Uniji], trebalo bi prilagoditi propise o nadležnosti koji proizlaze iz Uredbe […] br. 44/2001. Činjenica da je uobičajeno boravište tužene stranke u trećoj državi ne bi više trebala biti razlogom neprimjenjivanja pravila Zajednice o nadležnosti i više ne bi trebalo biti upućivanja na nacionalno pravo. Ovom bi Uredbom trebalo stoga odrediti u kojem slučaju može sud koje države članice imati supsidijarnu nadležnost.”

14. U članku 2. stavku 1. točki 10. Uredbe br. 4/2009 pojam „uzdržavana osoba” određuje se kao „svaka fizička osoba koja ima pravo na uzdržavanje ili se na to pravo poziva”.

15. Člankom 3. te uredbe predviđa se:

„U stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja u državama članicama sudsku nadležnost ima:

(a) sud mjesta u kojem tuženik ima uobičajeno boravište; ili

(b) sud mjesta u kojem uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište; ili

(c) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o statusu osobe ako je zahtjev koji se odnosi na uzdržavanje sporedan u odnosu na te postupke, osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana; ili

(d) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o roditeljskoj odgovornosti ako je zahtjev koji se odnosi na uzdržavanje sporedan u odnosu na te postupke, osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana.”

9 Vidjeti članak 76. stavak 3. Uredbe br. 4/2009. Taj datum početka primjene treba razlikovati od datuma stupanja na snagu Haškog protokola iz 2007., koji su sve države stranke odredile za 1. kolovoza 2013. Vidjeti također Gaudemet-Tallon, H. i Ancel, M.-E., *Compétence et exécution des jugements en Europe, Règlements 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1998 et 2007)*, 6. izd., Librairie générale de droit et de jurisprudence, zbirka „Droit des affaires”, Pariz, 2018., t. 216., str. 318.

16. U članku 5. navedene uredbe, naslovljenom „Nadležnost suda pred kojim se tuženik upusti u postupak”, određuje se:

„Osim nadležnosti koja proizlazi iz drugih odredaba ove Uredbe, nadležnost ima sud države članice pred kojim se tuženik upusti u postupak. To pravilo ne važi ako se tuženik upusti u postupak kako bi se osporila nadležnost.”

17. Člankom 10. te uredbe, naslovljenim „Provjera nadležnosti”, predviđa se:

„Kad se pred sudom države članice pokrene postupak o predmetu za koji taj sud u skladu s ovom Uredbom nije nadležan, sud se po službenoj dužnosti proglašava nenadležnim.”

18. U člancima 12., 13. i 14. Uredbe br. 4/2009 navode se redom pravila o litispendenciji, povezanim predmetima te privremenim mjerama uključujući i zaštitne.

B. Rumunjsko pravo

19. Prema odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, rumunjski sud koji se proglasio nadležnim može u svakoj fazi postupka preispitati svoju nadležnost, po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranaka [10].

III. Činjenice u glavnom postupku i prethodna pitanja

20. R i P, rumunjski državljani, sklopili su brak 15. kolovoza 2015. u Rumunjskoj. Oni su majka i otac djeteta rođenog 8. studenoga 2015. u Belfastu (Ujedinjena Kraljevina), gdje su živjeli do 2016., kada su se rastali. P se vratio u Rumunjsku, a R je ostala s djetetom u Belfastu.

21. Tužbom od 29. rujna 2016. R je pokrenula postupak protiv P-a pred Judecătorijom Constanța (Prvostupanjski sud u Constanți, Rumunjska) pri čemu je tražila razvod braka, određivanje boravišta djeteta kod nje, dodjeljivanje roditeljske skrbi isključivo njoj i nalaganje P-u da plaća uzdržavanje djeteta.

22. P je osporavao nadležnost tog suda. Taj se sud proglasio nadležnim za odlučivanje o zahtjevu za razvod braka na temelju državljanstva bračnih drugova, u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (b) Uredbe br. 2201/2003.

23. Nakon odluke navedenog suda od 8. lipnja 2017. da razdvoji R-ine zahtjeve, otvorena su dva nova predmeta od kojih se jedan odnosio na roditeljsku odgovornost nad djetetom i određivanje njegova boravišta kod tužiteljice, a drugi na nalaganje P-u da plaća uzdržavanje tog djeteta.

24. Što se tiče predmeta koji se odnosi na izvršavanje roditeljske odgovornosti, Judecătoria Constanța (Prvostupanjski sud u Constanți) proglasila se nenadležnom u skladu s člankom 12. stavkom 1. Uredbe br. 2201/2003, uzimajući u obzir interes djeteta. Usto, taj je sud utvrdio da su sudovi Ujedinjene Kraljevine nadležni za odlučivanje o tom zahtjevu, u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe br. 2201/2003, zbog uobičajenog boravišta djeteta od njegova rođenja u toj državi članici. Stranke nisu podnijele žalbu na tu odluku o nenadležnosti.

10 Vidjeti u tom pogledu članak 1071. Codula de procedură civilă (Zakonik o građanskom postupku), naveden u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku u predmetu OF (C-759/18), koji se trenutačno vodi pred Sudom (str. 5.).

25. Što se tiče predmeta koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta, sud koji je uputio zahtjev proglasio se nadležnim na temelju članka 3. točke (a) Uredbe br. 4/2009 zbog uobičajenog boravišta tuženika P. Taj sud naglašava da se P upustio u postupak pred njim a da nije istaknuo prigovor nenadležnosti, ali je tvrdio da Sudu treba uputiti zahtjev za prethodnu odluku.

26. Navedeni sud dodaje da su se stranke složile oko svrsishodnosti upućivanja tog zahtjeva za tumačenje primjenjivih odredbi prava Unije. Taj se sud slaže s tim stajalištem, pri čemu smatra da prije bilo kakvog ispitivanja merituma zahtjeva koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta i u bilo kojoj fazi postupka još može provjeriti svoju nadležnost.

27. Naime, sud koji je uputio zahtjev pita se o međusobnom odnosu triju odredbi Uredbe br. 4/2009, odnosno članka 3. točke (a), članka 3. točke (d) i članka 5.

28. Taj sud želi znati je li, zbog činjenice da je zahtjev koji se odnosi na obvezu uzdržavanja sporedan zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, jedini primjenjivi kriterij za utvrđivanje nadležnog suda u državama članicama onaj predviđen člankom 3. točkom (d) Uredbe br. 4/2009, čime bi se isključili drugi kriteriji predviđeni u članku 3. točki (a) i članku 5. te uredbe na kojima bi se mogla temeljiti njegova nadležnost, odnosno uobičajeno boravište tuženika ili upuštanje tuženika u postupak pred njim.

29. Sud koji je uputio zahtjev smatra da bi rješenje kojim bi se prihvatila primjena tih dvaju posljednjih kriterija za određivanje nadležnosti dovelo u pitanje sporednu prirodu zahtjeva za uzdržavanje i da bi ono bilo protivno interesu djeteta, koji je uzeo u obzir kad se proglasio nenadležnim za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti. Praktični razlozi u pogledu prikupljanja dokaza i brzine postupaka također idu u prilog tom rješenju.

30. Taj sud usto smatra da je, što se tiče primjene članka 5. Uredbe br. 4/2009, takva osnova nadležnosti isključena ako činjenica da je zahtjev koji se odnosi na obvezu uzdržavanja sporedan zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost treba imati za posljedicu da P-ovo osporavanje njegove nadležnosti tijekom ispitivanja tog zahtjeva koji se odnosi na roditeljsku odgovornost proizvede učinke [11].

31. U potporu tim argumentima sud koji je uputio zahtjev upućuje na presudu od 16. srpnja 2015., A. [12], ali izražava dvojbe u pogledu njezina dosega jer se određene činjenične okolnosti razlikuju od onih u glavnom predmetu. Ističe da tuženik, P, nije osporavao njegovu nadležnost i činjenicu da je samo pred njime pokrenut obiteljski spor, unatoč njegovoj odluci o nenadležnosti na temelju mjesta uobičajenog boravišta djeteta.

32. U tim je okolnostima Judecătoria Constanța (Prvostupanjski sud u Constanți) odlučila prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Kada se pred sudom države članice vodi postupak u vezi s predmetom koji sadrži tri tužbena zahtjeva, to jest zahtjev za prestanak bračne veze između roditelja maloljetnog djeteta, zahtjev za dodjelu roditeljske odgovornosti nad tim djetetom i zahtjev za utvrđivanje obveze uzdržavanja samog djeteta, mogu li se odredbe članka 3. točke (a), članka 3. točke (d) i članka 5. Uredbe br. 4/2009 tumačiti na način da sud koji provodi postupak razvoda, koji je istodobno sud nadležan na temelju mjesta uobičajenog boravišta tuženika i sud pred kojim se tuženik upustio u postupak, može odlučivati o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta bez obzira na to što se

11 Vidjeti točku 22. ovog mišljenja.

12 C-184/14, u daljnjem tekstu: presuda A, EU:C:2015:479

proglasio nenadležnim za donošenje odluke o roditeljskoj odgovornosti nad tim djetetom, ili pak [na način da] o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja može odlučivati isključivo sud nadležan za odlučivanje u predmetu roditeljske odgovornosti nad djetetom?

2. U istoj situaciji, vezano za nadležnost nacionalnog suda, ostaje li zahtjev koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta sporedan u odnosu na postupak o roditeljskoj odgovornosti u smislu članka 3. točke (d) navedene uredbe?

3. U slučaju da je odgovor na drugo pitanje negativan, je li u interesu djeteta da sud države članice, nadležan na temelju članka 3. točke (a) Uredbe (EZ) br. 4/2009, odlučuje o zahtjevu koji se odnosi na obvezu roditelja da uzdržava maloljetno dijete rođeno u braku čiji se prestanak traži, uzimajući u obzir da se navedeni sud proglasio nenadležnim za donošenje odluke o roditeljskoj odgovornosti, pravomoćno utvrđujući da nisu zadovoljeni uvjeti iz članka 12. Uredbe [br. 2201/2003]?"

IV. Analiza

33. Svojim prethodnim pitanjima, za koja predlažem da se ispitaju zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. točku (a) i članak 5. Uredbe br. 4/2009 tumačiti na način da im se protivi to da sud države članice nadležan za odlučivanje u postupku koji se odnosi na obvezu uzdržavanja pokrenutom protiv tuženika čije je uobičajeno boravište u toj državi članici ili koji se upušta u postupak pred tim sudom odustane od izvršavanja te nadležnosti jer je takav zahtjev sporedan zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, u smislu članka 3. točke (d) te uredbe, i jer je sud nadležan za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti primjereniji za odlučivanje o tim zahtjevima uzimajući u obzir interes djeteta.

A. Uvodna razmatranja

34. Valja najprije istaknuti nekoliko elemenata u pogledu konteksta u kojem se to pitanje pojavilo.

35. U tom predmetu, kao i u brojnim drugim ranijim predmetima [13], postupak za prestanak bračne veze, u ovom slučaju razvod braka, i za uređivanje njegovih posljedica za dijete rođeno u tom braku, pokrenut je pred sudom nadležnim za odlučivanje o rastavi na temelju državljanstva obaju bračnih drugova, dok je uobičajeno boravište barem jednoga od njih kao i djeteta bilo određeno u drugoj državi članici.

36. U takvom slučaju odabir tužitelja da sve zahtjeve podnese pred samo jednim sudom uglavnom je odraz želje da ostvari prednosti koncentracije postupka [14]. Ako je riječ o bračnom sporu s prekograničnim posljedicama, članak 12. Uredbe br. 2201/2003 kojim se predviđa prorogacija nadležnosti za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti i odredbe članka 3. točke (d) Uredbe br. 4/2009 omogućuju tužitelju da ostvari taj cilj.

13 Vidjeti osobito presude A (t. 15. do 17.) i od 6. listopada 2015., A (C-489/14, EU:C:2015:654, t. 13. i 14.), kao i rješenje predsjednika Suda od 16. siječnja 2018., PM (C-604/17, neobjavljeno, EU:C:2018:10, t. 12. do 14.) i presudu od 4. listopada 2018., IQ (C-478/17, EU:C:2018:812, t. 13. i 14.). Vidjeti k tomu zahtjev za prethodnu odluku u predmetu OF (C-759/18), koji se trenutačno vodi pred Sudom, u kojem se u točki 13. navode brojni slični predmeti koji se odnose na rumunjske državljane s uobičajenim boravištem u drugoj državi članici, u predmetnom slučaju u Italiji, i tiču se nadležnosti suda pred kojim je postupak pokrenut za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti i obvezi uzdržavanja, u istim uvjetima kao što su oni u glavnom predmetu.

14 Sud koji je uputio zahtjev u tom je pogledu podsjetio da su „[p]rema nacionalnom pravu, u takvom slučaju roditeljska skrb i obveza uzdržavanja […] sporedne u odnosu na tužbeni zahtjev koji se odnosi na razvod (članak 931. stavak 2. Zakonika o [građanskom] postupku)". Odabir kriterija državljanstva bračnih drugova može se također opravdati određivanjem prava mjerodavnog za rastavu. U tom pogledu, može se istaknuti da Ujedinjena Kraljevina nije obvezana Uredbom Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (SL 2010., L 343, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 172.).

37. U ovom slučaju, nakon što je prvotno tuženik P, otac djeteta [15], osporavao nadležnost suda koji je uputio zahtjev, odnosno rumunjskog suda, taj se sud proglasio nadležnim za razvod braka, a nenadležnim za odlučivanje o izvršavanju roditeljske odgovornosti uzimajući u obzir interes djeteta.

38. Stoga najprije valja provjeriti na temelju kojih kriterija iz članaka 3. i 5. Uredbe br. 4/2009, koji su u ovom slučaju jedini primjenjivi [16], taj sud može usto odlučivati u postupku koji se odnosi na obvezu uzdržavanja [17].

B. Uvjeti primjene kriterija iz članaka 3. i 5. Uredbe br. 4/2009

39. Članak 3. te uredbe sadržava dvije kategorije kriterija, od kojih se jedna odnosi na boravište jedne od stranaka (točka (a) za tuženika odnosno točka (b) za uzdržavanu osobu [18]), a druga uređuje koncentraciju postupka (točka (c) u slučaju postupka o statusu osobe odnosno točka (d) u slučaju postupka o roditeljskoj odgovornosti).

40. Budući da uzdržavana osoba, odnosno u ovom slučaju maloljetno dijete [19], za koje je postupak pokrenula njegova majka, R., ima uobičajeno boravište u Ujedinjenoj Kraljevini, sud koji je uputio zahtjev stoga se pravilno, nakon razdvajanja predmetâ [20], proglasio nadležnim za odlučivanje o zahtjevu za uzdržavanje, u skladu s kriterijem predviđenim u članku 3. točki (a) Uredbe br. 4/2009, na temelju mjesta u kojem tuženik, P, ima uobičajeno boravište [21].

41. S obzirom da dijete ima boravište u drugoj državi članici, nadležnost suda koji je uputio zahtjev se ne može temeljiti na članku 3. točki (b) navedene uredbe. Jesu li primjenjivi drugi kriteriji procesne naravi kojima se može opravdati nadležnost suda koji je uputio zahtjev?

42. Dok zahtjev koji se odnosi na roditeljsku odgovornost treba podnijeti sudu Ujedinjene Kraljevine [22], preostaje nadležnost suda koji je uputio zahtjev, nadležnog za odlučivanje o razvodu braka, temeljena na članku 3. točki (c) te uredbe. Sud je isključio tu mogućnost u presudi A, u kojoj je riječ o činjeničnim okolnostima sličnim onima u glavnom predmetu. To je temeljni doseg te presude, donesene u različitom postupovnom kontekstu u kojem je Sud trebao utvrditi u odnosu na koji je postupak bio sporedan postupak o uzdržavanju djeteta [23].

15 Vidjeti točku 22. ovog mišljenja.

16 Članak 4. Uredbe br. 4/2009, naslovljen „Izbor suda”, u skladu s njegovim stavkom 3., ne primjenjuje se na spor koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta mlađeg od 18 godina. Člankom 6. te uredbe predviđa se supsidijarna nadležnost temeljena na državljanstvu obiju stranaka, dok se člankom 7. navedene uredbe ustanovljuje *forum necessitatis*.

17 Vidjeti, kada je riječ o neosporavanju od strane oca nadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak u okviru tog postupka, točku 25. ovog mišljenja.

18 U pogledu primjene tog kriterija vidjeti presudu od 18. prosinca 2014., Sanders i Huber (C-400/13 i C-408/13, EU:C:2014:2461 i, osobito, što se tiče opravdanja tog kriterija, t. 34.).

19 Vidjeti definiciju uzdržavane osobe iz članka 2. točke 10. Uredbe br. 4/2009. Usporediti s člankom 46. te uredbe o besplatnoj pravnoj pomoći za zahtjeve koji se odnose na uzdržavanje djece. Vidjeti također presudu od 15. siječnja 2004., Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21, t. 30., iz koje proizlazi da je uzdržavana osoba ona čije potrebe treba utvrditi sud pred kojim je pokrenut postupak). Vidjeti k tomu Fongaro, E. i Hector, P. „Obligation alimentaire”, *Répertoire de droit européen, Encyclopédie juridique Dalloz*, Dalloz, Pariz, 2018., t. 97., kao i Ancel, B. i Watt, H. M. „Aliments sans frontières”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Pariz, 2010., br. 3, str. 457. do 484., konkretno t. 4., bilješku 9. (str. 460.) i t. 8. (str. 463. i 464.). Vidjeti u tom smislu Hellner, M. „Maintenance obligations”, *Encyclopedia of Private International Law*, Edward Edgar Publishing, Cheltenham, 2017., str. 1185. do 1194., konkretno str. 1190.

20 Usporediti s presudom od 4. listopada 2018., IQ (C-478/17, EU:C:2018:812, t. 16.).

21 Može se primijetiti da taj kriterij nije uzet u obzir kad je riječ o razvodu braka.

22 Vidjeti točke 24. i 31. ovog mišljenja.

23 U tom je predmetu bila riječ o bračnim drugovima i njihovo dvoje maloljetne djece koji su talijanski državljani trajno nastanjeni u Londonu (Ujedinjena Kraljevina). Zahtjevi koji se odnose na bračnu vezu i njezine posljedice za djecu podneseni su talijanskom sudu, dok je kasnije isti tužitelj pokrenuo postupak pred engleskim sudom u kojem je tražio da se odredi način izvršavanja roditeljske odgovornosti. Prvi je navedeni sud na temelju članka 8. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003 zaključio da su samo britanski sudovi nadležni za odlučivanje o pitanjima povezanima s roditeljskom odgovornošću u smislu članka 2. točke 7. te uredbe, zbog uobičajenog boravišta djece u Londonu.

43. Sud je tako pravilno odlučio da „[č]lanak 3. točke (c) i (d) Uredbe [br. 4/2009] treba tumačiti na način da je – u situaciji u kojoj je *pred* sudom jedne države članice *pokrenut* postupak za rastavu braka ili za okončanje bračne veze roditelja maloljetnog djeteta, dok se *pred* sudom druge države članice *vodi* postupak o roditeljskoj odgovornosti u odnosu na to dijete – zahtjev u pogledu obveze uzdržavanja tog djeteta akcesoran isključivo u odnosu na postupak o roditeljskoj odgovornosti u smislu članka 3. točke (d) te uredbe”[24].

44. Iz analize kriterija utvrđenih u članku 3. Uredbe br. 4/2009 stoga proizlazi da u glavnom predmetu samo jedan od njih, odnosno onaj naveden u tom članku točki (a) omogućuje sudu koji je uputio zahtjev da odluči o obvezi uzdržavanja.

45. Prema tome, kao prvo, valja pojasniti da se članak 5. te uredbe, na koji se pozvao sud koji je uputio zahtjev jer se tuženik pred njim upustio u postupak, ne primjenjuje zbog toga što se tom odredbom predviđa osnova nadležnosti koja se primjenjuje u slučaju nenadležnosti suda pred kojim je postupak pokrenut[25].

46. U tom pogledu, glavni predmet jasno pokazuje činjenicu da, kad je sud nadležan na temelju uobičajenog boravišta tuženika, kriterij koji se temelji na njegovu osobnom upuštanju u postupak pred sudom pred kojim je pokrenut postupak a da on pritom ne osporava nadležnost tog suda[26], nije od posebnog interesa.

47. Kao drugo, što se tiče učinaka koje sud koji je uputio zahtjev namjerava izvesti iz sporedne prirode zahtjeva u pogledu obveze uzdržavanja u odnosu na zahtjev u pogledu roditeljske odgovornosti, treba najprije istaknuti da utvrđenje da postupak radi odlučivanja o takvom zahtjevu i, prema potrebi, o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja nije pokrenut pred sudom u Ujedinjenoj Kraljevini, nakon razdvajanja prvotnih zahtjeva dostaje da ukloni svaku sumnju u primjenu jedinog kriterija nadležnosti koji je u ovom slučaju ispunjen, odnosno onoga koji se temelji na članku 3. točki (a) Uredbe br. 4/2009 .

48. Nadalje, može se primijetiti da u tim okolnostima nije potrebno postavljati pitanje o mogućim posljedicama toga kako će drugi sud pred kojim je pokrenut postupak primijeniti odredbe o litispendenciji[27] i povezanim predmetima[28].

49. Naposljetku, nijedno se rješenje ne može izvesti ni iz obrazloženja presude A u smislu koji je predložio sud koji je uputio zahtjev i koji je također podržala rumunjska vlada. Naime, oni smatraju da u slučaju spojenih zahtjeva koji se odnose na roditeljsku odgovornost i obvezu uzdržavanja za zajedničko dijete isključivu nadležnost ima sud države članice u kojoj to dijete ima uobičajeno boravište.

50. U tom pogledu, sud koji je uputio zahtjev istaknuo je da je Sud utvrdio da je „[z]ahtjev koji se odnosi na obveze uzdržavanja maloljetne djece […] po svojoj naravi neraskidivo povezan s postupkom o roditeljskoj odgovornosti” i da je „sud nadležan za odlučivanje u postupcima o roditeljskoj odgovornosti, kako je definirana u članku 2. točki 7. Uredbe br. 2201/2003, u najboljem […] položaju

24 Presuda A (t. 48.). Moje isticanje

25 Slažem se sa stajalištem Europske komisije prema kojem je taj članak jedan oblik „prešutne prorogacije” nadležnosti. U tom smislu vidjeti osobito Gallant, E. *Droit processuel civil de l'Union européenne*, LexisNexis, Pariz, 2011., t. 319., str. 109., gdje se upotrebljava isti izraz i pojašnjava da se tim pravilom nenadležnom sudu dopušta da odlučuje o obvezi uzdržavanja. Usporediti s člankom 26. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravak SL 2014., L 160, str. 40.)

26 To je, prema mojem mišljenju, ovdje slučaj u okviru predmeta koji se odnosi na obvezu uzdržavanja nakon razdvajanja predmeta i, prema tome, postupaka. Vidjeti u tom pogledu pitanja suda koji je uputio zahtjev navedena u točki 30. ovog mišljenja.

27 Vidjeti članak 12. Uredbe br. 4/2009.

28 Vidjeti članak 13. Uredbe br. 4/2009.

da ocijeni *in concreto* posljedice zahtjeva koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta, utvrdi iznos navedene obveze potreban za sudjelovanje u pokriću troškova njegova uzdržavanja i obrazovanja, ovisno o tome je li skrb o djetetu odredio kao zajedničku ili kao isključivu te uzimajući u obzir utvrđeno pravo na održavanje kontakata s djetetom, trajanje tog prava i druge elemente činjenične naravi koji su pred njega izneseni, a tiču se izvršavanja roditeljske odgovornosti"[29].

51. Je li Sud stoga implicitno smatrao da kriteriju uobičajenog boravišta djeteta, i dakle uzdržavane osobe, treba u svim okolnostima dati prednost zbog rizika od neusklađenosti odluka suda nadležnog za odlučivanje o obvezi uzdržavanja i suda koji je isključivo nadležan za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti[30]?

52. Drugim riječima, treba li iz presude A zaključiti da sud koji nije nadležan da odlučuje o zahtjevu o roditeljskoj odgovornosti u odnosu na dijete, treba odustati od izvršavanja svoje nadležnosti u pogledu obveza njegova uzdržavanja, u korist suda koji bi bio u boljem položaju da odlučuje o tom zahtjevu?

53. Ne mislim tako. Iako se u presudi A pojašnjava odnos između kriterija navedenih u članku 3. točkama (c) i (d) Uredbe br. 4/2009, ne odlučuje se o drugim kriterijima nadležnosti predviđenima u tom članku 3. i članku 5. te uredbe. Ispitivanje potonjih kriterija nije, naime, bilo od koristi sudu koji je uputio zahtjev jer su bračni drugovi, roditelji djece koja su uzdržavane osobe, za razliku od činjeničnih okolnosti u glavnom predmetu, imali uobičajeno boravište u istoj državi članici kao i njihova djeca.

54. Stoga je pri tumačenju odredbi članka 3. točaka (c) i (d) Uredbe br. 4/2009, kako bi se razlikovale, bilo potrebno uzeti u obzir zaštitu interesa djeteta[31].

55. Tu analizu dosega presude A potvrđuju nedavna rješenja od 16. siječnja 2018., PM[32] i od 10. travnja 2018., CV[33]. Iz njih proizlazi da, iako sud nije nadležan za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost nad maloljetnim djetetom i stoga, na temelju članka 3. točke (d) Uredbe br. 4/2009, nije nadležan za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja tog djeteta, ipak valja provjeriti može li taj sud biti nadležan za odlučivanje o potonjem zahtjevu na temelju te uredbe na nekoj drugoj osnovi[34].

56. Usto, bilo koje drugo tumačenje presude A, kako je predložio sud koji je uputio zahtjev, dovelo bi, s jedne strane, do zanemarivanja činjenice da obrazloženje te presude ponajprije treba opravdati povezivanje zahtjeva koji se odnosi na obvezu uzdržavanja sa zahtjevom koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, a ne sa zahtjevom koji se odnosi na bračnu vezu. S druge strane, drukčijim se tumačenjem dosega navedene presude ne bi uzeli u obzir tekst i kontekst Uredbe br. 4/2009 niti ciljevi koji se njome žele postići[35].

57. Što se tiče teksta članka 3. te uredbe, Sud je u presudi A već utvrdio da su kriteriji nadležnosti alternativni i da, od donošenja te presude, više nema dvojbe oko tumačenja te odredbe u slučaju pokretanja pred sudom postupka koji se odnosi na status osobe i roditeljsku odgovornost[36].

29 Presuda A (t. 40. i 43.)

30 Vidjeti u tom smislu Gallant, E., *op. cit.*, t. 313., str. 108.

31 Vidjeti presudu A (t. 43. do 46., konkretnije t. 46.).

32 C-604/17, neobjavljeno, EU:C:2018:10

33 C-85/18 PPU, EU:C:2018:220

34 Vidjeti rješenje predsjednika Suda od 16. siječnja 2018., PM (C-604/17, neobjavljeno, EU:C:2018:10, t. 33.), i rješenje od 10. travnja 2018., CV (C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, t. 55.).

35 Vidjeti osobito, kao noviji podsjetnik na uobičajenu metodu tumačenja Suda, presudu od 21. lipnja 2018., Oberle (C-20/17, EU:C:2018:485, t. 34.).

36 Vidjeti presudu A (t. 33., 34. i 48.).

58. Što se tiče konteksta i postavljenih ciljeva, valja kao prvo podsjetiti da dodavanje članka 3. točke (d) u Uredbi br. 4/2009 prethodno donesenim odredbama, preuzetim iz članka 5. točke 2. Uredbe br. 44/2001 [37], služi samo tomu da se uredi koncentracija nadležnosti suda kada nije primjenjiv kriterij uobičajenog boravišta uzdržavane osobe, odnosno onaj predviđen člankom 3. točkom (b) Uredbe br. 4/2009 [38].

59. Kao drugo, od Briselske konvencije, kojom su uvedene neke mogućnosti dodjele nadležnosti tako što su predviđeni posebni kriteriji nadležnosti, koji odstupaju od kriterija boravišta tuženika, kako bi se dala prednost „teritorijalnoj ili postupovnoj blizini, ovisno o slučaju" [39], kriteriji nadležnosti specifični za postupak koji se odnosi na obvezu uzdržavanja određeni su tako da ispune dva cilja, a to su zaštita interesa uzdržavanih osoba, kao što je podsjetio Sud, i promicanje odgovarajuće sudske zaštite [40]. Stoga valja prihvatiti da su kriteriji nadležnosti alternativni i da se prednost daje izboru tužitelja [41].

60. Kao treće, ističem, kao i Komisija, da bi davanje posebne prednosti koncentraciji postupka s obzirom na mjesto boravišta djeteta, ako se ne vodi drugi postupak u pogledu roditeljske odgovornosti u dotičnoj državi članici, dovelo do uskraćivanja sudske zaštite u pogledu neriješenog zahtjeva koji se odnosi na obvezu uzdržavanja, što bi bilo protivno interesu djeteta i čime bi se povrijedilo načelo predvidljivosti pravila o nadležnosti.

61. Prema tome, valja utvrditi da je cilj odredbi Uredbe br. 4/2009, osobito onih o nadležnosti, omogućiti uzdržavanoj osobi da uspije u zahtijevanju uvjeta koji je štite na temelju ograničenih i nehijerarhiziranih kriterija.

62. Usto, valja istaknuti razliku između članka 10. Uredbe br. 4/2009 i članka 17. Uredbe br. 2201/2003. Iako je njima predviđeno da se sud pred kojim je pogrešno pokrenut postupak treba po službenoj dužnosti proglasiti nenadležnim, u slučaju postupka o uzdržavanju sud ne treba provjeriti je li nadležan sud neke druge države članice. Zbog taksativnosti kriterija nadležnosti [42] treba odlučivati sud nadležan za odlučivanje o uzdržavanju. Ako to nije moguće, ipak može odlučivati o zahtjevu za donošenje privremenih mjera ili mjera osiguranja, kako su predviđene pravom dotične države članice [43].

63. Stoga, ako tužitelju nije ponuđena mogućnost odabira drugog kriterija nadležnosti, sud kojem je podnesen zahtjev za uzdržavanje treba razdvojiti postupak.

64. Suprotno onomu što tvrde sud koji je uputio zahtjev i rumunjska vlada, osobito kad je riječ o zahtjevima u pogledu dokaza [44], može se iznijeti nekoliko argumenata sukladnih ciljevima koje se ostvaruje Uredbom br. 4/2009, kako bi se u glavnom postupku opravdala primjena kriterija nadležnosti predviđenog člankom 3. točkom (a) navedene uredbe.

37 U tom je članku bez izmjene preuzet tekst članka 5. stavka 2. Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972., L 299, str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.), kako je izmijenjena narednim konvencijama povezanima s pristupanjem novih država članica toj konvenciji (u daljnjem tekstu: Briselska konvencija), koje od 1978. uključuju dodatak nadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak koji se odnosi na status osobe. Vidjeti također Gaudemet-Tallon, H. i Ancel, M.-E., *op. cit.*, t. 219., str. 320.

38 Vidjeti u tom smislu Boiché, A., „Les règles de compétence judiciaire", rubrika „Recouvrement des obligations alimentaires dans l'Union", *Actualité juridique : famille*, Dalloz, Pariz, 2009., br. 3, str. 107. do 112., konkretno komentar članka 3. točke (d) Uredbe br. 4/2009.

39 Izraz koji sažima opravdanje posebnih pravila o nadležnosti upotrijebljen u Gaudemet-Tallon, H. i Ancel, M.-E., *op. cit.*, t. 180., str. 246.

40 Vidjeti presudu od 18. prosinca 2014., Sanders i Huber (C-400/13 i C-408/13, EU:C:2014:2461, t. 26. do 29.). Vidjeti također uvodnu izjavu 15. Uredbe br. 4/2009.

41 U pogledu davanja prednosti uzdržavanoj osobi pri određivanju nadležnog suda vidjeti osobito Joubert, N. „La mise en œuvre de l'obligation alimentaire en présence d'un élément d'extranéité dans les relations entre parents et enfants", *Droit de la famille*, LexisNexis, Pariz, 2018., br. 1, rubrika 3., t. 7. Vidjeti također Farge, M. „Promotion transfrontière du droit à obtenir des aliments : l'apport du règlement (CE) n° 4/2009 du 18 décembre 2008 (1re partie)", *Droit de la famille*, LexisNexis, Pariz, 2011., br. 9, rad 18., t. 16.

42 Vidjeti u tom smislu Boiché, A., *op. cit.*, konkretno komentar članka 10. Uredbe br. 4/2009.

43 Vidjeti članak 14. Uredbe br. 4/2009.

44 Vidjeti točku 30. ovog mišljenja.

C. Argumenti koji opravdavaju primjenu članka 3. točke (a) Uredbe br. 4/2009

65. Naime, kao prvo, kao što to ističe Komisija, kriterij boravišta tuženika uzdržavana je osoba, koju zastupa jedan od roditelja, mogla namjerno izabrati.

66. Kao drugo, taj se odabir može opravdati činjenicom da se time osigurava da je sud u mjestu u kojem roditelj koji je obveznik uzdržavanja ima uobičajeno boravište dobro upoznat s njegovom sposobnošću plaćanja.

67. Kao treće, kada je riječ o elementima koje valja uzeti u obzir radi utvrđivanja iznosa traženog uzdržavanja, čini se da je jednostavnije upoznati potrebe djeteta nego provjeravati platežne mogućnosti dužnika. Naime, u slučaju pokretanja postupka o roditeljskoj odgovornosti, sud koji je nadležan za obveze uzdržavanja treba jednostavno prekinuti postupak i čekati odluku koja će služiti za osnov vjerovnikovu zahtjevu za uzdržavanje. U suprotnom, sud nadležan za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti može imati ozbiljne poteškoće pri prikupljanju i provjeri dokaza povezanih sa sredstvima i obvezama roditelja koji je obveznik uzdržavanja, osobito u slučaju u kojem potonja osoba pokrene osobni stečaj.

68. Kao četvrto, činjenica da nije donesena odluka o izvršavanju roditeljske odgovornosti ne može biti prepreka sudu da ocijeni potrebe djeteta, kao što to među ostalim pokazuju drugi kriteriji nadležnosti koje je predvidio zakonodavac Unije. Također se može uzeti u obzir dogovor roditelja o zadržavanju uobičajenog boravišta djeteta.

69. Mogu se navesti i drugi argumenti na temelju pravila povezanih s meritumom odluke i njezinim izvršenjem.

70. Naime, valja podsjetiti da Ujedinjena Kraljevina, kao ni Kraljevina Danska, nije pristupila Haškom protokolu iz 2007.[45]. Prema tome, s jedne strane, te države nisu obvezane pravilima navedenim u tom protokolu kojima se određuje mjerodavno pravo[46]. S druge strane, odluke donesene u tim državama nisu oslobođene egzekvature u drugim državama članicama. Za te je odluke ondje potrebno podnijeti zahtjev za proglašenje izvršivosti[47].

71. Prema tome, odabir kriterija boravišta tuženika može se temeljiti i na nastojanju da se tražbine za uzdržavanje naplate u povoljnim uvjetima[48], što se ne smije odgoditi zbog rasprave o priznavanju ili izvršivosti odluke donesene u drugoj državi članici[49].

72. Stoga, imajući u vidu sve prethodno navedene elemente, smatram da članak 3. Uredbe br. 4/2009 treba tumačiti na način da činjenica da je zahtjev koji se odnosi na uzdržavanje sporedan zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, u smislu članka 3. točke (d) te uredbe, nema za učinak isključivanje nadležnosti suda države članice koja se temelji na članku 3. točki (a) navedene uredbe, ili, podredno, na članku 5. te uredbe.

45 Vidjeti bilješku 8. ovog mišljenja.

46 Odnosno, ako je dotična država članica obvezana tim protokolom, odabir uzdržavane osobe da se obrati sudu države članice u kojoj tuženik ima uobičajeno boravište jamči primjenu *lex fori*, u skladu s člankom 4. stavkom 3. navedenog protokola.

47 Vidjeti članak 23. i sljedeće članke Uredbe br. 4/2009. Vidjeti također, što se tiče posljedica Brexita koje bi dovele do toga da se Ujedinjena Kraljevina smatra trećom zemljom i izostanka učinka priznavanja sudskih odluka da se, u toj situaciji, na odluke donesene u Ujedinjenoj Kraljevini ne primjenjuje egzekvatura, Farge, M. „Conjectures sur le Brexit…" u „Droit de la famille", *La Semaine juridique, Édition générale*, LexisNexis, Pariz, 2016., br. 38, str. 1723. do 1729., konkretno str. 1725. Vidjeti i Pilich, M., „Brexit and EU private international law : May the UK stay in ?", *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Sage Publishing, New-York, 2017, vol. 24, br. 3, str. 382. do 398., osobito str. 391. do 393.

48 Vidjeti u tom pogledu presudu od 9. veljače 2017., S. (C-283/16, EU:C:2017:104, t. 32. do 34. i navedena sudska praksa), kao i uvodnu izjavu 9. Uredbe br. 4/2009, kao podsjetnik na ciljeve jednostavnosti i brzine koji se njome žele postići.

49 Vidjeti, kao podsjetnik na jedan od ciljeva Uredbe br. 4/2009 za osiguravanje učinkovite naplate tražbina za uzdržavanje u prekograničnim situacijama, uvodnu izjavu 15. te uredbe, kao i presudu od 18. prosinca 2014., Sanders i Huber (C-400/13 i C-408/13, EU:C:2014:2461, t. 41.). Vidjeti također, za iscrpan pregled pravila o priznavanju i izvršenju sudskih odluka donesenih u državi članici koju ne obvezuje Haški protokol, osobito Fongaro, E. i Hector, P., *op. cit.*, t. 78. do 90.

73. Međutim, treba provjeriti da takvo tumačenje pravila o nadležnosti nije protivno interesu djeteta.

D. Uzimanje u obzir interesa djeteta

74. Kako je Sud podsjetio u svojoj presudi u predmetu A, „Uredba br. 4/2009 mora primjenjivati u skladu s člankom 24. stavkom 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, prema kojem u svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga tijela javne vlasti ili privatne institucije, primarni cilj mora biti zaštita interesa djeteta[50].”

75. No, kako je, paradoksalno, pokazao glavni postupak, podnositelju zahtjeva za uzdržavanje se može, zbog interesa djeteta, nametnuti razdvajanje zahtjeva koje je podnio istom sudu nakon odluke o nenadležnosti koju je donio u području roditeljske odgovornosti.

76. Iako mi se čini da se neugodnosti prouzročene odlukom o prorogaciji nadležnosti na temelju članka 12. Uredbe br. 2201/2003 moraju relativizirati, *in abstracto*, kao što sam ranije istaknuo, nužnost uzimanja u obzir interesa djeteta opravdava ispitivanje, *in concreto*, posljedica činjenice da se je potrebno obratiti dvama sudovima kako bi se ishodila prvo odluka o zahtjevu o roditeljskoj odgovornosti, a potom odluka o zahtjevu za uzdržavanje, iako je potonja sporedna prethodnoj.

77. Upravo se u ovom slučaju čini da tužitelj R, svojim stavom glede mogućnosti da Sudu podnese zahtjev za prethodnu odluku, potvrđuje svoj prvotni odabir da pokrene postupak pred samo jednim sudom koji je nadležan za odlučivanje o zahtjevu za razvod braka, kao i o svim njegovim posljedicama za zajedničko dijete.

78. Usto, kao što je to istaknula rumunjska vlada u svojim pisanim očitovanjima[51], u obzir treba uzeti činjenicu da podnošenjem novog zahtjeva za uzdržavanje pred drugim sudom uzdržavana osoba može izgubiti pravo na uzdržavanje od dana kad je podnijela prvi zahtjev, što je u ovom slučaju 29. rujna 2016.

79. Stoga, ta razdvojenost postupka nametnuta uzdržavanoj osobi[52], slijedom izostanka prorogacije nadležnosti suda kojem je podnesen zahtjev za razvod braka na odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti, kao i nepovoljnost povlačenja prvotnog zahtjeva, pod pretpostavkom da je to dopušteno u skladu s pravom suda[53], dovode do snažnih sumnji u zaštitu interesa te uzdržavane osobe. U tim okolnostima dijelim bojazni suda koji je uputio zahtjev, kao i rumunjske vlade.

80. Stoga, prema mojem mišljenju, valja razmotriti pronalaženje rješenja kojim će se zaštititi interesi uzdržavane osobe u skladu s ciljevima Uredbe br. 4/2009 i članka 24. stavka 2. Povelje o temeljnim pravima.

81. U tom pogledu, presuda A predstavlja relevantno uporište za konstrukciju iz sudske prakse Suda u vezi tumačenja Uredbe br. 4/2009, jer se u njoj ističe važnost koncentracije sporova koji se odnose na financijske posljedice rastave roditelja za njihovu djecu[54]. Isto vrijedi i za utvrđenje da ta uredba i članak 12. Uredbe br. 2201/2003 nisu usklađeni te da pravila o litispendenciji ili povezanim predmetima nisu učinkovita u takvom slučaju[55].

50 Vidjeti presudu A, točka 46.

51 Vidjeti točku 31. tih očitovanja.

52 Za opažanja o posljedicama odabranog sustava u Uredbi br. 2201/2003 vidjeti Ancel, B. i Watt, H. M. „L'intérêt supérieur de l'enfant dans le concert des juridictions : le Règlement Bruxelles II *bis*”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Pariz, 2005., br. 4, str. 569. do 606., konkretno bilješku 7. i upućivanje na uvodnu izjavu 6. te uredbe.

53 Naime, u tom postupovnom kontekstu povlačenje tog tužbenog zahtjeva pred sudom pred kojim je prvotno podnesen, koji je nadležan sud, moglo bi se smatrati odricanjem od obveze uzdržavanja, koje je protivno javnom poretku države tog suda.

54 Vidjeti presudu A (t. 43.).

55 U tom se pogledu može napraviti usporedba s presudom od 4. listopada 2018., IQ (C-478/17, EU:C:2018:812, t. 47.).

82. Stoga mi se čini mogućim da, u skladu s logikom Uredbe br. 4/2009 i uzimajući u obzir interes djeteta, sud kojem je podnesen zahtjev koji se odnosi na obvezu uzdržavanja tog djeteta kao uzdržavane osobe može, ovisno o donošenju odluke o nenadležnosti za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti, obavijestiti tužitelja o tome koje nadležnosti ima na temelju članka 3. točke (a) navedene uredbe, te ga upitati ostaje li pri svojem zahtjevu za uzdržavanje.

83. U slučaju da ne postoje konkretne odredbe zakonodavca Unije u Uredbi br. 4/2009[56], po uzoru na one koje se nalaze u članku 15. Uredbe br. 2201/2003[57], ili kojima se osigurava koordinacija s člankom 12. te uredbe, sud pred kojim je postupak pokrenut ne može odustati od izvršavanja svoje nadležnosti u korist suda koji je u boljem položaju da odluči o svim zahtjevima koji se tiču djeteta.

84. Osim toga, čak i ako bi sud nadležan za odlučivanje o tužbi o roditeljskoj odgovornosti bio u boljem položaju da odluči o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja koja mu je sporedna, ne vidim na koji bi način interes djeteta mogao opravdati to da vjerovnik uzdržavanja bude obvezan izmijeniti svoj izbor nadležnog suda.

85. Ta je analiza još i relevantnija kada, kao u ovom slučaju, nije pokrenut postupak pred nijednim drugim sudom.

V. Zaključak

86. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputila Judecătoria Constanța (Prvostupanjski sud u Constanți, Rumunjska) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja treba tumačiti na način da činjenica da je zahtjev koji se odnosi na obvezu uzdržavanja sporedan zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, u smislu članka 3. točke (d) te uredbe, nema za učinak isključivanje nadležnosti suda države članice koja se temelji na članku 3. točki (a) te uredbe ili, ako to nije slučaj, članku 5. navedene uredbe.

2. Ako ne postoje posebne odredbe koje je donio zakonodavac Unije u Uredbi br. 4/2009, po uzoru na one koje se nalaze u članku 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, ili kojima se osigurava koordinacija s člankom 12. Uredbe br. 2201/2003, sud pred kojim je postupak pokrenut ne može odustati od izvršavanja svoje nadležnosti u korist suda koji je u boljem položaju da donese odluku.

56 Vidjeti, u tom pogledu, obrazloženje odsutnosti očekivanja trenutnih poteškoća koje proizlazi iz utvrđenja, koje se nalazi u uvodnoj izjavi 11. Uredbe br. 2201/2003., prema kojem „sudovi nadležni u skladu s odredbama ove Uredbe stoga će imati opću nadležnost za odlučivanje o obvezi uzdržavanja", koja je navedena u Komisijinoj zelenoj knjizi od 15. travnja 2004. o obvezama uzdržavanja [COM(2004) 254 *final*], t. 5.1.1, str. 14.

57 Tim je člankom uneseno pravilo nadahnuto teorijom *forum non conveniens*. Ona se nalazi i u člancima 8. i 9. Haške konvencije od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece (dostupna na internetskoj adresi https://assets.hcch.net/docs/e74e817b-1faa-4aa9-bd29-3ff68da03f43.pdf), koji „rastavljaju mehanizam u prijenos ili zahtijevanje nadležnosti", prema izrazu koji je upotrijebio Gallant, E., „Le forum non conveniens de l'article 15 du règlement Bruxelles II bis", *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Paris, 2017, br. 3., str. 464. do 471., t. 2.